

COWI

MAI 2017
NYE VEIER AS

Endring av reguleringsplan for E18 Rugtvedt – Dørdal i Bamble kommune

R03 Hydal bru

OPPSUMMERING OG KOMMENTARER TIL MERKNADER
VED VARSEL OM OPPSTART FOR REGULERINGSENDRING

VERSJON Vedlegg til planbeskrivelse. Oversendt for 1. gangs behandling.
UTGIVELSESDATO 24.05.17 – Revidert 30.06.17
UTARBEIDET Preben Lyngaas Jensen / Sigrid H. Grimeli

Varsel om oppstart for planarbeidet ble sendt ut 19.04.17. Berørte parter ble varslet gjennom brev og lokale aviser. I det følgende oppsummeres innspillene som har kommet inn.

Fra	Oppsummering av innspill	Kommentar
<p>Nils Bergsland 21.04.2017</p>	<p>Bergsland viser til samtale med Henrik Møller hos Nye Veier.</p> <p>Bergslands eiendom vil bli direkte berørt av ny E18 og må avstå noen mål grunn.</p> <p>Bergsland bekymrer seg for økt støybelastning, da ny E18 planlegges lavere i terrenget enn i tidligere varsel, samt at han har fått forståelse av at det planlegges ny skytebane ved den såkalte "Stillinga". Bergsland ber om at endringer av traséen følges nøye med støymessig, eventuelt med oppgradert støyskjerming mot sin eiendom. I tillegg er det ønske om at man gjør nye støyberegninger, der man ser på sumstøy - samlet støy fra skytebane og ny E18, da Bergslands våningshus ligger i grenseland gul/rød støysone fra de respektive støykildene uavhengig av hverandre.</p> <p>Skulle det samlede støynivået bli for høyt, ønsker Bergsland å vite hvem som er ansvarlig for å beregne og bekoste eventuelle ekstra støytiltak.</p>	<p>Se eget kapittel om støy i planbeskrivelsen. Det er gjort beregninger av støy, og det er krav til at prinsippene i Miljøverndepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2016) legges til grunn for vurdering av støytiltak</p> <p>Hæhre Entreprenør as er ansvarlig i forhold til støyberegninger og kostnader for tiltak.</p>
<p>Statens vegvesen 15.05.2017</p>	<p>Statens vegvesen (SVV) uttrykker bekymring for at en oppdeling av planen vil forringe helheten av planen. SVV minner om analysene som ligger til grunn for gjeldende reguleringsplan, og ber om at planens intensjoner blir videreført i det pågående arbeidet. SVV ønsker å se alle de 9 planområdene i en helhet, og uttaler seg samlet om hele området. Uttalelsen er gitt med utgangspunkt i SVVs sektoransvar med særlig fokus på trafiksikkerhet, tilrettelegging for myke trafikanter og universell utforming, samt kollektivtrafikk.</p> <p>SVV har ingen konkrete innspill til endringene som er foreslått i forhold til lengde og spenninndeling for bruene. Det forutsettes at trafiksikkerheten blir ivaretatt og at de valgte løsningene følger gjeldende vegnormaler og at intensjonene fra tidligere plan videreføres.</p>	<p>Det har vært nødvendig å dele opp reguleringsendringen i delområder for å hver bruendring i egne vedtak. Nye Veier As ønsker også helhet i prosjektet og viderefører svært mye av det som ligger i vedtatt plan. Hele strekingen prosjekteres i sammenheng, og SVVs håndbøker og normaler ligger til grunn for nye løsninger.</p>

<p>Fylkesmannen i Telemark 16.05.2017</p>	<p><u>Generelt</u> Fylkesmannen viser til at det ble gjort et omfattende arbeid med analyser og utredninger i planprosessen for gjeldende reguleringsplan, og mener det er uheldig dersom det åpnes for store endringer i reguleringsplanen. Det må i så fall synliggjøres hvordan samfunnsinteresser blir vektet mot effekten av foreslåtte endringer.</p> <p>Det er foreslått endringer på 9 av 11 faunapassasjer. Det er derfor viktig at hvert tiltak på bru, tunnel, etc. ikke vurderes som enkeltendringer, men som en del av en samlet belastning på disse viktige verdiene.</p> <p>Fylkesmannen gir et sterkt faglig råd om at tiltakshaver gjør en vurdering av om noen passasjer (bruer og tunneler) bør bestå i sin helhet ut i fra miljømessige hensyn knyttet til landskap, naturmangfold, vilt, friluftsliv og andre kvaliteter.</p> <p><u>Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse)</u> Fylkesmannen minner om at kravet til ROS-analyse gjelder for alle planer for utbygging etter § 4-3. Analysen skal som et minimum inneholde konkrete vurderinger av faremomentene som måtte finnes seg inne i planarealet, hvilke kilder som er lagt til grunn for vurderingene som fremkommer samt hvilke fagmiljøer/institusjoner som har vært involvert i analysearbeidet. Overvannshåndtering og utfordringer knyttet til skred/steinsprang og flom må vektlegges spesielt. ROS-analysen skal være en premiss for planforslaget inkludert bestemmelser.</p> <p><u>Landbruk</u> Planendringene kan påvirke landbruksinteresser på deler av strekningen, og da særlig landbruksveger og arrondering som vil bli berørt. Det er særlig senkning av broer som kan ha påvirkning på landbruk ved at det fylles og endrer fremkommelighet for driftsveger, samt endring av arrondering på jordbruksarealet inntil en eventuell fylling. Fylkesmannen viser til uttalelse fra forrige høringsprosess, hvor tilpasning via driftsveger og krysningsmuligheter med tilpasninger vist i plan</p>	<p>Nye Veier AS viderefører svært mye av det som ligger i vedtatt plan, men endringen legger til rette for blant annet noen kortere bruer for å redusere byggekostnaden betraktelig. Virkninger som følge av endringene som foreslås er belyst i planbeskrivelsene. Det har vært nødvendig å dele opp reguleringsendringen i delområder for å hver bruendring i egne vedtak. Nye Veier AS ønsker også helhet i prosjektet og viderefører svært mye av det som ligger i vedtatt plan.</p> <p>For tema vilt vises til eget kapittel i planbeskrivelsen.</p> <p>Det er flere krysningspunkter på strekningen Rugtvedt – Dørdal som ikke endres.</p> <p>ROS og SHA er grundig utredet i vedtatt plan. Det er vurdert at endringer ikke gir følger for ROS-vurderinger i vedtatt plan. Se eget kapittel i planbeskrivelsen.</p> <p>Se eget kapittel om jord- og skogbruk.</p>
---	---	--

	<p>ble vektlagt.</p> <p>Fylkesmannen ber om tilbakemelding på avgang av dyrka og dyrkbar mark som endres i dette arbeidet, samt at lokal landbruksforvaltning bidrar og vurderer virkningen for driftsveger.</p> <p><u>Naturmangfold</u> Fylkesmannen viser til naturmangfoldloven og minner om at ved vurdering om et tiltak skal tillates eller ikke, skal prinsippene i §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvingen, jf. § 7.</p> <p>Norge har gjennom ratifisering av internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2020. Gjennom planarbeidet er det særlig viktig å ivareta leveområder for trua og sårbare arter, og arealer med naturtyper av høy verdi. I truede naturtyper ihht. gjeldende rødliste for naturtyper bør inngrep unngås.</p> <p>Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold i planområdene er generelt godt. Det ble gjort grundige utredninger som en del av konsekvensutredningen for reguleringsplan med feltundersøkelser i 2011. Etter at disse undersøkelsene ble gjennomført er det kommet til noe ny kunnskap om naturmiljø i planområdene. Vi viser blant annet til nye registreringer av den rødlistede arten ildsandbie fra NINA Rapport 759 fra 2012.</p> <p>I gjeldende plan er flere lokaliteter med høy naturverdi vist med hensynssone naturmiljø (H560), men ikke alle. Generelt bør alle forekomster med høy verdi for naturmangfold innenfor planområdet vises med slik hensynssone med tilhørende bestemmelser.</p> <p><u>Hensyn til vann og vassdrag</u> Planområdet inkluderer flere elver, vann og vassdrag, og Fylkesmannen forventer at det i det videre planarbeidet tas hensyn til disse. FM viser til § 12 i <i>Forskrift om rammer for vannforvaltningen</i> som skal vurderes når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene i §4-6 ikke nås eller at tilstanden</p>	<p>Se eget kapittel om naturmangfold i planbeskrivelsen.</p> <p>Hensynsoner for bevaring av naturmiljø er i sin helhet videreført i ny plan. Det er ikke gjort nye vurderinger i områder som ikke berøres av endringene.</p> <p>Se eget kapittel om overvann i planbeskrivelsen, samt eget kapittel om ytre miljø.</p>
--	---	--

	<p>forringes.</p> <p>Fylkesmannens faglige råd er at elver og bekker ikke bør lukkes og det bør ikke etableres noe som kan være til hinder for vannføringen i bekken eller for fiskens frie vandring. Vi oppfordrer til en opprydding i bekkeløpet om det allerede er etablerte hinder for vannføringen per i dag.</p> <p>Det forventes at naturlig kantvegetasjon blir tatt vare på i et belte langs bekken, jf. vannressursloven § 11. Fylkesmannen ber om at bredden på vegetasjonsbeltet langs bekken fastsettes i plankartet og at bekken inkluderes som hensynssone naturmiljø med tilhørende retningslinjer i reguleringsbestemmelsene.</p> <p><u>Landskap</u> Fylkesmannen viser til <i>Den Europeiske Landskapskonvensjonen</i>, og Norges forpliktelser til å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap. Det er et nasjonalt mål at miljøkvaliteter i landskapet skal sikres og utvikles gjennom økt kunnskap og bevisst planlegging og arealpolitikk (<i>St.meld. nr. 14/2015 – 2016</i>). I enhver utbygging er det et viktig mål å minske naturinngrep, samt å avbøte de skader en utbygging innebærer.</p> <p>Planområdet kjennetegnes av et skogkledd og småkupert sprekkedalslandskap med mange vann og vassdrag. Det må dokumenteres hvilken endret landskapseffekt de nye bruene vil få og tiltakenes fjern- og nærvirkning bør illustreres for det enkelte byggeområde. Illustrasjoner bør fortrinnsvis være i form av digitale modeller eller fotomontasjer.</p> <p><u>Støy</u> Fylkesmannen minner om at kommunen er planmyndighet og ansvarlig for å følge opp at det tas hensyn til støy i alle arealplaner.</p> <p>Nye støyvurderinger må ses i sammenheng med endret vertikalgeometri og høyere fartsgrense enn i gjeldende reguleringsplan. Dersom nye tiltak medfører at eksisterende boligformål eller annet støyømfintlig formål utsettes for støy, må det dokumenteres at planleggingsgrensene i</p>	<p>Se eget kapittel om landskapsvirkning.</p> <p>Se eget kapittel om støy i planbeskrivelsen.</p>
--	--	---

	<p>retningslinje T-1442/2016 overholdes. Utilstrekkelig støydokumentasjon i planforslag som sendes til Fylkesmannen blir regnet som et avvik som kan være grunnlag for innsigelse. Støydokumentasjon skal innhentes fra sakkyndig konsulent av tiltakshaver.</p> <p><u>Stedsspesifikke innspill – Hydal bru</u> Området rundt Hydal defineres som et svært verdifullt kulturlandskap og får høy verdi i KU. Tiltaket som skissert i eksisterende reguleringsplan får middels til stor negativ konsekvens for delområdet Bamble krk – Hydal, som er et av tre delområder som har høy landskapsverdi. Hele området rundt brua er avsatt til hensynsone under §8.1 i reguleringsbestemmelsene som sier at inngrepet i ravinlandskapet ved Hydalsbrua skal begrenses i størst mulig grad.</p> <p>Videre viser KU til negative konsekvenser for friluftsområdene og særskilt skiløyper og skileikanlegg ved Hydal. Dette området har middels til stor verdi for friluftslivet. Det beskrives nærmere at bruene ved Hydal og Hegna forenkler ferdselen og reduserer vegens barriereeffekt for utøvere av friluftsliv. Under §10.1 i reguleringsbestemmelsene står det at turveg som krysser under Hydalsbrua øst skal settes tilbake til opprinnelig stand etter eventuelt å ha vært i bruk som anleggsveg.</p> <p>Ved Hydal er det flere lokaliteter med høyt naturmangfold. I bestemmelsene til eksisterende plan er det avgrenset flere hensynsoner i det varslede området. Hensynsonene H560_8, 9, 10 og 11 bevaring av naturmiljø knyttes til dokumenterte naturverdier, og retningslinjen skal sikre at viktige strukturer ikke skades eller fjernes. Det bør legges vekt på å unngå ytterligere inngrep særlig i gjenværende, uberørte deler av naturtypelokalitet i vestre del av planområdet som har høyeste naturverdi, verdi A (Hydal BN00088481, rik edellauvskog). Også gjenværende, større edelløvtrær (særlig eik og ask) i hele planområdet bør ivaretas. For naturtypen Hydal (nr. 17) står det beskrevet</p> <p>i KU; «Både geometri, omfang av regulert vegggrunn og midlertidig anleggsområde er</p>	<p>Det vises til planbeskrivelsen for vurdering av virkninger som følge av endringer i området R03 Hydal bru.</p>
--	--	---

	<p>snevret inn til et minimum for å redusere tapet av verdifullt naturmangfold».</p> <p>Fylkesmannen forventer at konsekvenser for endret utforming av Hydalsbrua på landskap, friluftsliv, landbruk, vilt og naturmangfold blir synliggjort i planforslaget. I tillegg forventer vi at de arealminimerende tiltakene som ble gjort i eksisterende reguleringsplan blir videreført i ny plan, og at bestemmelser knyttet til hensynssone landskap og hensynssoner bevaring av naturmiljø videreføres i sin helhet.</p>	
<p>Telemark fylkeskommune 15.05.2017</p>	<p>Telemark fylkeskommune opplyser om at automatiske fredete kulturminner som ligger i gjeldende plan, må overføres til ny reguleringsplan.</p> <p>Hvis et automatisk fredet kulturminne ikke kan sikres gjennom planen, må det søkes om dispensasjon fra kulturminneloven. Søknaden utarbeides av fylkeskommunen og oversendes Riksantikvaren for vurdering. For at Riksantikvaren skal ha tid til å behandle søknaden har det regionale kulturminnevernet rett til tre måneders uttalefrist, i medhold av kulturminneloven § 9 andre ledd. Fristen kan om nødvendig forlenges ytterligere. Om Riksantikvaren innvilger en dispensasjon, vil det vanligvis stilles vilkår om en arkeologisk utgraving før planen realiseres. Dette vilkåret skal innarbeides i reguleringsbestemmelsene. Utgifter til en slik utgraving bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10.</p> <p>Telemark fylkeskommune minner om meldeplikten etter kulturminneloven § 8 andre ledd. Meldeplikten oppstår når det oppdages automatisk fredete kulturminner som ikke var kjent på forhånd. Bestemmelsen legger et klart ansvar på tiltakshaver om å følge stanse- og meldeplikten. Tiltakshaver skal forsikre seg om at de som utfører arbeidet på stedet er kjent med stanse- og meldeplikten, men det er tiltakshaver selv som står ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades. Telemark fylkeskommune er rette adressat for en eventuell melding. Om det påvises automatisk fredete kulturminner er det Riksantikvaren som avgjør om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det.</p>	<p>Automatisk fredede kulturminner i vedtatt plan for E18 er videreført i sin helhet.</p> <p>Det er ikke aktuelt å søke om frigivelse av andre kulturminner enn det som ble søkt frigitt i vedtatt plan fra 2012.</p> <p>Forslag til ordlyd i bestemmelse er innarbeidet.</p>

	<p>Vi anbefaler at meldeplikten innarbeides i fellesbestemmelsene i reguleringsplanen, og at følgende tekst brukes:</p> <p>Om det viser seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne, skal Telemark fylkeskommune kontaktes og arbeidet stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet.</p> <p>Kulturminnemyndighetene avgjør snarest mulig – og senest innen 3 uker – om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det. Fristen kan forlenges når særlige grunner tilsier det (jf. kulturminneloven § 8 andre ledd).</p> <p>Det regionale kulturminnevernet har ingen innvendinger mot at reguleringsplanarbeidet igangsettes. Det er imidlertid uavklart om reguleringsplanen er i konflikt med regionale og/eller nasjonale arealbruksinteresser (fortrinnsvis automatisk freda kulturminner).</p> <p>Telemark fylkeskommune vil av den grunn ikke gi endelig uttalelse til reguleringsplanforslaget før hensynssoner fra gjeldende plan blir overført til ny plan.</p>	
--	---	--

Fra: post@tilhenger-butikken.no [mailto:post@tilhenger-butikken.no]

Sendt: fredag 21. april 2017 13:53

Til: Post <post@nyeveier.no>

Kopi: postmottak@bamble.kommune.no

Emne: Varsel om oppstart reguleringsendring E-18 Hydal bru og Vinterdal-Tinderholt

Hei!

Viser til dagens samtale med Henrik Møller hos Nye Veier as i forbindelse med varsel om reguleringsendring av ny E-18 ved Hydal og Vinterdal-Tinderholt.

Undertegnede eiendom blir direkte berørt av ny E-18 og må avstå noen mål grunn.

Varslet jeg har mottatt beskriver en mulighet for at ny E-18 vil legges i lavere posisjon i terrenget enn tidligere varslet/planlagt.

Min bekymring er at dette vil medføre en høyere støybelastning for min eiendom (G.og br. nr 41-6,7,8).

I den til nå planlagte traseen var det planlagt støyskjerming av "en tilstrekkelig kvalitet" mot min eiendom. Jeg ber om at eventuelle endringer av traseen følges nøye opp støymessig, eventuelt med oppgradert støyskjerming mot min eiendom.

Jeg føler meg bokstavelig talt mellom dobbelt ild da det, såvidt jeg forstår, også planlegges ny skytebane ved den såkalte "Stillinga".

Støymålinger som er utført både i forbindelse med ny E-18 og planlagt skytebane på Stillinga legges mitt våningshus i en posisjon hvor marginene er veldig små før huset befinner seg i gul til rød sone.

Dette

uavhengig av hverandre.

Derfor ønsker jeg meg nye støybergninger hvor støy fra både ny skytebane og ny, mulig endret, E-18 sammenholdes. På denne måten vil det totale støynivået kunne vurderes slik det faktisk vil bli i fremtiden.

Skulle det samlede støynivået bli for høyt ønsker jeg å få vite hvem som er ansvarlig for å beregne og bekoste eventuelle ekstra støytiltak.

Med hilsen

Nils Bergsland

Mobil: 908 39 733 / 32 88 31 24

Epost: post@tilhenger-butikken.no

Statens vegvesen

Nye Veier AS
Tangen 76
4608 KRISTIANSAND S

Behandlende enhet:
Region sør

Saksbehandler/telefon:
Maria Westrum Solem /
35587912

Vår referanse:
17/54115-10

Deres referanse:

Vår dato:
15.05.2017

Uttale til varsel om oppstart av reguleringsendring av gjeldende plan for ny E18 – Rugtvedt – Dørdal i Bamble kommune

Statens vegvesen viser til brev datert 19. april 2017 angående varsel om oppstart av reguleringsendring av gjeldende plan for ny E18 Rugtvedt–Dørdal i Bamble kommune.

Reguleringsplanen fra 2013 bygger på en omfattende og helhetlig analyse hvor medvirkningsprosesser og konsekvensanalyser har vært førende for det endelige resultatet. Vi er redd en oppdeling av planen vil forringe helheten i planen. Vi ønsker derfor å minne om analysene som ligger i bunn for gjeldende reguleringsplan, og ber om at planens intensjoner blir videreført i det pågående arbeidet.

Det er meldt oppstart av 9 mindre endringer i planen. Vi vil se disse i en helhet, og svarer derfor samlet. Vi uttaler oss med utgangspunkt i vårt sektoransvar med særlig fokus på trafiksikkerhet, tilrettelegging for myke trafikanter og universell utforming, samt kollektivtrafikk.

Når det gjelder reguleringsendringene som er varslet for Rugtvedt, har vi flere innspill. Det er varslet tilpassing mot nytt tunnellop for Bambletunnelen, justering av kulverter og gs-bruer videre planlegges nå og Rugtvedtkrysset uten «lokk». Vi er svært skeptiske til endringen av krysset som er foreslått. Dersom en velger å gå bort fra løsningen med «lokk» slik gjeldende plan viser, vil dette uvergelig ha konsekvenser for trafiksikkerheten. Med en «lokk»-løsning vil behovet for rekkverk bli lite – i motsatt fall blir behovet for rekkverk stort. Dette vil føre til vanskeligheter med å oppnå tilfredsstillende sikt.

På Rugtvedt er det i gjeldende reguleringsplan lagt til rette for et kollektivknutepunkt med tilhørende parkeringsplass. Det er i forbindelse med kollektivholdeplassen også regulert inn gangbro over E18. Vi mener det er svært viktig at disse tiltakene videreføres i planen, og at

Postadresse
Statens vegvesen
Region sør
Postboks 723 Stoa
4808 ARENDAL

Telefon: 02030
firmapost-sor@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Gjerpensgate 10
3716 SKIEN

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

det settes rekkefølgekrav til gjennomføring av disse tiltakene. Dette er viktig for å bygge opp under kollektivsatsingen og tilrettelegging for myke trafikanter.

Når det gjelder endringene som er foreslått i forhold til lengde og spenninndeling for bruene har vi ingen konkrete innspill til dette. Vi forutsetter at trafikksikkerheten blir ivaretatt og at de valgte løsningene følger gjeldende vegnormaler og at intensjonene fra tidligere plan videreføres.

Når det gjelder reguleringsendringen ved Sprangfoss bru, er det i oppstartsvarselet meldt om endring av en privatveg. Vi gjør oppmerksom på at dersom vegen flyttes nærmere bekken, vil det kunne føre til problemer med flom.

Vegavdeling Telemark
Seksjon for plan og forvaltning
Med hilsen

Eivind Gurholt
seksjonsleder

Maria Westrum Solem

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Likelydende brev sendt til
Cowi AS – Drammen, Nedre Strandgate 3, 3015 DRAMMEN
Nye Veier AS, Tangen 76, 4608 KRISTIANSAND S

Kopi
Bamble kommune, Postboks 80, 3993 LANGESUND
Fylkesmannen i Telemark, Postboks 2603, 3702 SKIEN
Telemark fylkeskommune, Postboks 2844, 3702 SKIEN

Nye Veier

Att. Henrik Møller

Innspill til varsel om oppstart av planendring - E18 Rugtvedt - Dørdal - Bamble kommune

Vi viser til brev mottatt her den 19. april 2017 om varsel om endringer i gjeldende reguleringsplan for ny E18 mellom Rugtvedt og Dørdal. Endringene går ut på tilpasninger for Bambletunnelen og Rugtvedtkrysset, samt justering av flere bruer og kulverter. Det skal også ses på en endret vertikalgeometri som medfører at vegen vil ligge lavere i terrenget på enkelte strekninger. Tiltakshaver skal også vurdere støyskjermingstiltak på nytt.

Fylkesmannen ba om utsatt høringsfrist for planvarselet grunnet det store omfanget av arealer som kan bli berørt, samt store mengder dokumentasjon fra eksisterende reguleringsplan. Det ble gitt 3 dagers ekstra frist. Vi tar derfor forbehold om at nye tema vil kunne dukke opp undervegs i planprosessen og under høring av planforslaget.

Fylkesmannens ulike fagavdelinger har vurdert endringsvarslene og svarer med dette samlet.

Generelle innspill til hele planområdet

Vi viser til at det ble utført omfattende arbeid med utredninger og analyser i planprosessen for reguleringsplanen for Rugtvedt-Dørdal i 2010-2013 og hvor blant annet Fylkesmannen var involvert. Tiltaket slik det vises i reguleringsplanen avspeiler hvordan kommunen har avveid utbyggingsinteressene mot natur-, landbruk og friluftsinnteresser, og hvilke prioriteringer som er gjort mellom lokale og nasjonale/regionale mål og retningslinjer for arealbruken. Vi mener derfor at det er uheldig dersom det åpnes for store endringer i reguleringsplanen, og at det i så fall må synliggjøres hvordan samfunnsinteresser blir vektet mot effekten av de foreslåtte endringene. Dette gjelder særlig med hensyn til viktige landskapsøkologiske funksjoner som ivaretar vilt, vann – og friluftsinnteresser. Det er foreslått endringer på 9 av 11 faunapassasjer. Det er derfor viktig at hvert tiltak på bru, tunnel etc. ikke vurderes som enkeltendringer, men som en del av en samlet belastning på disse viktige verdiene. **Vi vil gi et sterkt faglig råd om at tiltakshaver gjør en vurdering av om noen passasjer (bruer og tunneler) bør bestå i sin helhet ut i fra miljømessige hensyn knyttet til landskap, naturmangfold, vilt, friluftsliv og andre kvaliteter.** Under *Stedsspesifikke innspill* gir vi innspill om særlig verdifulle passasjer.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen vil minne om at kravet til risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) gjelder for alle planer for utbygging etter plan- og bygningsloven, jf. § 4-3.

Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformålet samt eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging.

Analysen skal som et minimum inneholde konkrete vurderinger av de faremomentene som måtte befinne seg inne i planarealet, hvilke kilder som er lagt til grunn for vurderingene som fremkommer samt hvilke fagmiljøer/institusjoner som har vært involvert i analysearbeidet.

Overvannshåndtering og utfordringer knyttet til skred/steinsprang og flom må vektlegges spesielt.

Dersom vurderingene konkluderer med at det må settes i verk tiltak for å avverge skader og uønskede hendelser, skal disse tiltakene gis en grundig beskrivelse i ROS-analysen, og tiltakene som fremkommer i analysen skal reflekteres i reguleringsbestemmelsene.

ROS-analysen skal være en premiss for planforslaget inkludert bestemmelser.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har utgitt veilederen "[Samfunnssikkerhet i arealplanlegging – Kartlegging av risiko og sårbarhet](#)".

Den gjennomgår metoden og analysens forhold til kommunale planprosesser. Mye bakgrunnsstoff finnes på ulike nettsteder, og veilederen inneholder lenker til aktuelle lover, forskrifter, veiledninger og datakilder.

Nasjonale forventinger tar også opp forhold innen samfunnssikkerhet og beredskap som kan få betydning innenfor planarbeidet, eksempelvis fareområder og klimatilpasning.

Temaet "klimatilpasning" er beskrevet i "Veileder i klimatilpasning", www.klimatilpasning.no

I sammenheng med klimatilpasning vil Fylkesmannen presisere at de overslag og prognoser som i løpet av det siste 10-15 årene er presentert fra ulike forskermiljø og fagmyndigheter, har vist seg å være upresise og lite pålitelige slik klimaendringen har utviklet seg og eskalert. Det pågår nå en revisjon og oppdatering av regelverk og bestemmelser, og disse revisjonene har som mål å legge vesentlig større vekt på endringer i klimaet og på klimatilpasning. Vi vil derfor anmode tiltakshavere og ansvarlige planlegger om å ta tilstrekkelig hensyn til og følge opp de endringer og eskaleringer som hele tiden foregår på klimaområdet.

Landbruk

Planendringene kan påvirke landbruksinteresser på deler av strekningen. Det er særlig landbruksveger og arrondering som vil bli berørt ut fra planvarselet. Det er det særlig delstrekningene Rugtvedt, Hydal, Vinterdal-Tinderholt og Mørkekjerr Bru som berøres av endring av driftsveier. Det er særlig senkning av broer vi ser kan ha påvirkning på landbruk ved at det fylles og endrer framkommelighet for driftsveger, samt endring av arrondering på jordbruksarealet inntil en eventuell fylling. Vi viser til vår uttale ved forrige høringsprosess der vi la vekt på tilpasning til skogsdrift via driftsveger og krysningsmuligheter med tilpasninger vist i plan.

Det er viktig at den lokale landbruksforvaltningen kobles inn og gjør vurderinger av endringene, da mye av dette omhandler detaljkunnskaper om området og viktige lokale driftsveger. Av nasjonale interesser som angår jordvernet er det viktig å synliggjøre hvordan endringene vil omdisponere dyrka og dyrkbar mark, både midlertidige og varige. Det er noe utfordrende å vurdere mulige virkninger for landbruk ut fra innsendt dokumentasjon, vi mener det kunne forenklet og effektivisert arbeidet dersom oversending var gitt for hele strekningen under ett og med vurderinger for landbruk. Vi ber om tilbakemelding på avgang av dyrka og dyrkbar mark som endres i dette arbeidet, samt at lokal landbruksforvaltning bidrar og vurderer virkningen for driftsveger.

Naturmangfold

Av naturmangfoldloven følger et grunnleggende krav til at alle beslutninger som berører naturmangfold skal bygge på kunnskap om naturmangfoldet og hvordan et planlagt tiltak påvirker naturmangfoldet. Ved vurderingen av om et tiltak skal tillates eller ikke, skal prinsippene (§§ 8-12) legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvingen, jf. § 7. Dette innebærer at kommunen i sitt vedtak plikter å redegjøre for og synliggjøre kunnskapen om og virkningene et tiltak vil få for naturmangfold, og hvordan en har kommet fram til resultatet i den konkrete saken. Dette gjelder enten det innebærer et inngrep eller forringelse av naturmangfoldet, eller en ivaretagelse eller vern av naturmangfoldet. Dette skal medvirke til at alle beslutninger som berører naturmangfold, får en systematisk behandling og at visse minstekrav i vurderingene skal oppfylles.

Norge har gjennom ratifisering av internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2020. Gjennom planarbeidet er det særlig viktig å ivareta leveområder for trua og sårbare arter, og arealer med naturtyper av høy verdi. I truede naturtyper ihht. gjeldende rødliste for naturtyper bør inngrep unngås.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold i planområdene er generelt godt. Det ble gjort grundige utredninger som en del av konsekvensutredningen for reguleringsplan med feltundersøkelser i 2011, jf. deltemarapport for naturmiljø datert oktober 2012. Etter at disse undersøkelsene ble gjennomført er det kommet til noe ny kunnskap om naturmiljø i planområdene. Vi viser blant annet til nye registreringer av den rødlistede arten ildsandbie fra NINA Rapport 759 fra 2012. Se mer om dette under *Stedsspesifikke innspill*.

I gjeldende plan er flere lokaliteter med høy naturverdi vist med hensynssone naturmiljø (H560), men ikke alle. Generelt bør alle forekomster med høy verdi for naturmangfold innenfor planområdet vises med slik hensynssone med tilhørende bestemmelser.

Hensyn til vann og vassdrag

Planområdet inkluderer flere elver, vann og vassdrag, og Fylkesmannen forventer at det i det videre planarbeidet tas hensyn til disse. Vi viser til § 12 i *Forskrift om rammer for vannforvaltningen* som skal vurderes når det skal fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene i §4-6 ikke nås eller at tilstanden forringes. Utgangspunktet er at tilstanden til vannforekomstene ikke skal forringes. Annet ledd i § 12 gir tre tilleggsvilkår som tiltaket må oppfylle for at forringelsen av vannforekomsten kan tillates; avbøtende tiltak, samfunnsnytte og alternative løsninger.

Vårt faglige råd er at elver og bekker ikke bør lukkes og det bør ikke etableres noe som kan være til hinder for vannføringen i bekken eller for fiskens frie vandring. Vi oppfordrer til en opprydding i bekkeløpet om det allerede er etablerte hinder for vannføringen per i dag.

I tillegg forventer vi at naturlig kantvegetasjon blir tatt vare på i et belte langs bekken, jf. vannressursloven § 11. Dette er for å motvirke avrenning, gi levested for planter og dyr samt sikre at områdene er tilgjengelige for alle. Vi ber om at bredden på vegetasjonsbeltet langs bekken fastsettes i plankartet og at bekken inkluderes som hensynssone naturmiljø med tilhørende retningslinjer i reguleringsbestemmelsene.

Landskap

Gjennom *Den Europeiske Landskapskonvensjonen* har Norge forpliktet seg til å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap. Det er et nasjonalt mål at miljøkvaliteter i landskapet skal

sikres og utvikles gjennom økt kunnskap og bevisst planlegging og arealpolitikk (*St.meld. nr. 14/2015 – 2016*). I enhver utbygging er det et viktig mål å minske naturinngrep, samt å avbøte de skader en utbygging innebærer.

Planområdet kjennetegnes av et skogkledd og småkupert sprekkedalslandskap med mange vann og vassdrag. Fra konsekvensutredningen til eksisterende reguleringsplan er det pekt på særlig tre områder som har høy verdi og middels til stor negativ konsekvens. Dette er Stokkevannet, Bamble kirke og Åbyvassdraget. Flere av de planlagte endringene har potensiale for å endre disse viktige landskapsrommene, dette gjelder særlig endringer i Rugtvedtområdet, Hydalsbrua og Stemmen bru (se mer under *stedsspesifikke innspill*). Det må dokumenteres hvilken endret landskapseffekt de nye bruene vil få og tiltakenes fjern- og nærvirkning bør illustreres for det enkelte byggeområde. Illustrasjoner bør fortrinnsvis være i form av digitale modeller eller fotomontasjer.

Støy

Kommunen er planmyndighet og ansvarlig for å følge opp at det tas hensyn til støy i alle arealplaner. Dette gjelder planer for ny bebyggelse, nye veger, nye industriområder osv. Kommunene forvalter også byggregelverket i plan- og bygningsloven, dvs. søknader om rammetillatelse, igangsettingstillatelse osv. Dette gjelder også oppfølging av teknisk forskrift til plan- og bygningsloven og de støykravene som følger av denne.

Nye støyvurderinger må ses i sammenheng med endret vertikalgeometri og høyere fartsgrense enn i gjeldende reguleringsplan. Dersom nye tiltak medfører at eksisterende boligformål eller annet støyømfintlig formål utsettes for støy, må det dokumenteres at planleggingsgrensene i retningslinje T-1442/2016 overholdes. Utilstrekkelig støydokumentasjon i planforslag som sendes til Fylkesmannen blir regnet som et avvik som kan være grunnlag for innsigelse. Støydokumentasjon skal innhentes fra sakkyndig konsulent av tiltakshaver.

Stedsspesifikke innspill

Rugtvedtområdet

Formålet med endringen er å tilpasse nytt tunnellop for Bambletunnelen, justering av kulverter og GS-bruer og endret utforming av Rugtvedtkrysset. Varselområdet strekker seg fra Høgenhei i nord til Hegna i sør.

Vestre del av planområdet inneholder en forekomst av rik sumpskog med høyeste naturverdi, verdi A (Rugtvedtmyra, BN00068891 – avgrenset på nytt som en del av reguleringsplanarbeidet for parsell Rugtvedt-Kjørholt). I dette området må det legges vekt på å unngå arealbeslag og andre tiltak (inkludert støyvoller og midlertidig anleggsområde) som berører denne lokaliteten. Østre del av planområdet er avsatt til hensynssone naturmiljø (H560_4 og H560_5) for å bevare viktige strukturer i naturtypene Stokkevannet N og Stokkevannet NV. Vi ber om at man opptrer arealminimerende og at hensynssonene videreføres i ny plan.

Området rundt Stokkevannet og ved Høgenhei/Falkås har landskapsverdier på regionalt og nasjonalt nivå ifølge KU for eksisterende plan. Stokkevannet brukes også mye til friluftsmål og de største nærmiljøverdiene finnes i tilknytning til de mest bebygde områdene ved Rugtvedt. Rugtvedtområdet er lite tilrettelagt for gående og syklende, og det er viktig å sikre en kobling for syklende og gående mellom øst og vest for tiltaket, samt et tilhørende gang- og sykkeltilbud som kan ivareta særlig barn og unges ferdsel i nærområdet.

Fylkesmannen forventer at endringen av gjeldende plan og den eventuelle virkningen på et særlig verdifullt landskap, viktig naturmangfold og landbruksinteresser synliggjøres i planforslaget. Det må vises hvordan eventuelt nye eller endrede bruer/kulverter vil påvirke muligheter for passasje for gående og syklende.

Hegna bru

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Hegna i nord til Haukebergåsen i sørvest. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde og endret spenninndeling for Hegnabrua. I eksisterende plan er brua 47 meter lang og 9 m høy.

I konsekvensutredningen for eksisterende reguleringsplan, under kap. 6.3 Friluftsliv, vises det til at ny E18 reduserer attraktiviteten for eksisterende friluftsområder ved Hegna og Hydal i form av barriereeffekt, arealbeslag og støy. Det beskrives nærmere at bruene ved Hydal og Hegna forenkler ferdsele og reduserer vegens barriereeffekt for utøvere av friluftsliv. Videre beskrives det under kap. 6.3 Naturmiljø hvordan vilttrekket ved Bamble hagesenter (nr. 101) vil betjenes av en faunaundergang/bru ved Hegna. Dette var et avbøtende tiltak som beskrives som særlig viktig for naturmiljø på strekningen mellom Rugtvedt og Hydal. Løsningen man endte på var et resultat av en dokumentert silingsprosess av flere alternative løsninger. Faunapassasjen er i planbestemmelsene avsatt som hensynssone H560_7 bevaring av naturmiljø.

Fylkesmannen forventer at konsekvenser for endret utforming av Hegnabrua på friluftsliv og vilt blir synliggjort i planforslaget.

Hydal bru

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Haukebergåsen øst til Hydal i vest. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde og endret spenninndeling for Hydalsbrua. I eksisterende plan er brua 214 meter lang og 35 m høy.

Området rundt Hydal defineres som et svært verdifullt kulturlandskap og får høy verdi i KU. Tiltaket som skissert i eksisterende reguleringsplan får middels til stor negativ konsekvens for delområdet Bamble krk – Hydal, som er et av tre delområder som har høy landskapsverdi. Hele området rundt brua er avsatt til hensynssone under §8.1 i reguleringsbestemmelsene som sier at inngrepet i ravinlandskapet ved Hydalsbrua skal begrenses i størst mulig grad.

Videre viser KU til negative konsekvenser for friluftsområdene og særskilt skiløyper og skileikanlegg ved Hydal. Dette området har middels til stor verdi for friluftslivet. Det beskrives nærmere at bruene ved Hydal og Hegna forenkler ferdsele og reduserer vegens barriereeffekt for utøvere av friluftsliv. Under §10.1 i reguleringsbestemmelsene står det at turveg som krysser under Hydalsbrua øst skal settes tilbake til opprinnelig stand etter eventuelt å ha vært i bruk som anleggsveg.

Ved Hydal er det flere lokaliteter med høyt naturmangfold. I bestemmelsene til eksisterende plan er det avgrenset flere hensynsoner i det varslede området. Hensynsonene H560_8, 9, 10 og 11 bevaring av naturmiljø knyttes til dokumenterte naturverdier, og retningslinjen skal sikre at viktige strukturer ikke skades eller fjernes. Det bør legges vekt på å unngå ytterligere inngrep særlig i gjenværende, uberørte deler av naturtypelokalitet i vestre del av planområdet som har høyeste naturverdi, verdi A (Hydal BN00088481, rik edellauvskog). Også gjenværende, større edelløvtrær (særlig eik og ask) i hele planområdet bør ivaretas. For naturtypen Hydal (nr. 17) står det beskrevet

i KU; «Både geometri, omfang av regulert veggrunn og midlertidig anleggsområde er snevret inn til et minimum for å redusere tapet av verdifullt naturmangfold».

Fylkesmannen forventer at konsekvenser for endret utforming av Hydalsbrua på landskap, friluftsliv, landbruk, vilt og naturmangfold blir synliggjort i planforslaget. I tillegg forventer vi at de arealminimerende tiltakene som ble gjort i eksisterende reguleringsplan blir videreført i ny plan, og at bestemmelser knyttet til hensynssone landskap og hensynssoner bevaring av naturmiljø videreføres i sin helhet.

Vinterdal- Tinderholt

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Hydal i nordøst til og med Tinderholt bru i sørvest. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde for Vinterdalbrua og Tinderholtbrua. Vinterdalbrua er i gjeldende reguleringsplan 250 m. lang og 35 m. høy. Tinderholtbrua er 85 m. lang og 12. m høy.

Vi viser til at det i KU for eksisterende reguleringsplan er beskrevet at området omkring Tinderholt har mange opplevelseskvaliteter selv om det er lite tilgjengelig da det ligger i enden av en bomveg. Per dags dato er området lite tilrettelagt. Samtidig vil ny E18 stykke opp og beslaglegge et stort areal i et sammenhengende og tilnærmet uberørt friluftsområde og barrierevirkningen av vegen blir stor. For friluftslivet vil bru ved Vinterdalen og kulvert ved Stillinga bidra til opprettholdelsen av forbindelsen mot Høen og Bamblevann samt runden fra Rugtvedt via Bamble kirke (fra KU E18 Rugtvedt-Dørdal).

Tinderholtbrua betjener et vilttrekk med middels verdi (104 Tinderholt) og Vinterdalen bru betjener et vilttrekk med middels verdi (103 De brente åsane). Med bruene som vist i eksisterende reguleringsplan er konsekvensene for vilt vurdert som små.

Vi noterer oss at tiltakets virkning på friluftsliv, vann/vassdrag og naturmangfold skal utredes, og at det vil bli sett på alternative løsninger for faunapassasje og driftsveg. Vi forventer at det dokumenteres i ny reguleringsplan hvordan endret utforming av bruene og eventuelt nye faunapassasjer vil påvirke muligheter for passasje for vilt, friluftsliv og landbruksdrift.

Mørkekjerr bru-Stemmen

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Storås i øst til Skipsås i vest. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde for Mørkekjerrbrua og Stemmenbrua. Mørkekjerrbrua er i gjeldende reguleringsplan 215 m lang og 33 m høy. Stemmenbrua er 455 m lang og 68 m høy.

Mørkekjerr bru

Det er beskrevet i KU at det i gjeldende reguleringsplan ble gjort justeringer som var særlig viktige for naturmiljø. Igjenfylling av dalsøkket til Mørkekjerra ble vurdert, men ble forkastet blant annet med hensyn til naturmangfold fordi det var viktig å få en viltpassasje på strekningen Tinderholt-Stemmen. Vilttrekket Mørkekjerra (105) er vurdert til middels verdi og med liten konsekvens ved bygging av regulert bru.

Stemmen bru

Vassdraget tilhører Åbyvassdraget hvor den nedre delen mot fjorden er vernet som naturreservat. Kantsonen til vassdraget er båndlagt i § 9.1 i planbestemmelsene til eksisterende reguleringsplan. Området er vist med skravur og merket H720_1 i plankartet. Vi ber om at det båndlagte arealet med tilhørende bestemmelse, videreføres i ny plan, men med hensynssone bevaring naturmiljø.

I følge KU for gjeldende reguleringsplan er Åbyvassdraget (F5) kartlagt som et friluftsområde med liten til middels verdi. Ny E18 vil stykke opp og beslaglegge et stort areal i et sammenhengende og tilnærmet uberørt friluftsområde. Barrierevirkningen av veien blir stor, og bruksmulighetene blir kraftig redusert. Brua over Åbyvassdraget, kulvert gjennom fyllinga på Tranebærmyra og bru for drifts- og anleggsveg ved Mørkekjerra vil imidlertid hjelpe til å opprettholde sammenhengene i området og gjøre det bedre mht. ferdsel.

Åbyvassdraget skiller seg ut i landskapssammenheng når det gjelder skala og «urørthet». Landskapet får høy verdi i KU for eks. reguleringsplan. Landskapsrommet er også sårbart for landskapsinngrep, særlig på østsiden av Stemmen bru.

Over Tranebærmyra samt rett øst for Stemmen kommer planområdet i berøring med naturtypelokaliteter med verdi B (Tranbærmyrkløfta BN00088462 og Hølsåsen SV BN00088476, begge rik edelløvsskog). Det bør legges vekt på å unngå ytterligere inngrep i lokalitetene, herunder midlertidig anleggsområde og anleggsveier.

Vi noterer oss at tiltakets virkning på friluftsliv, vilt, vann/vassdrag og naturmangfold skal utredes. Fylkesmannen forventer at også tiltakets virkning på et særlig verdifullt landskap synliggjøres i planforslaget, samt hvordan funksjoner for nødvendig landbruksdrift kan opprettholdes.

Svartholt bru

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan ved Skipsås. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde for Svartholtbrua. Svartholtbrua er i gjeldende reguleringsplan 195 m lang og 21 m høy.

Vi har ingen innspill bortsett fra de generelle merknadene innledningsvis.

Rønholdal bru

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Skipsås til Vardås i sørvest. Endringene omfatter blant annet kortere brulengde og utforming for Rønholdalbrua. Rønholdalbrua er i gjeldende reguleringsplan 245 m lang og 25 m høy.

Planområdet berører mindre deler av to naturtypelokaliteter med verdi B (Nonsås BN00088465, rik edellauvsskog samt Skogstadvannet SØ BN00088469, rik blandingsskog i lavlandet). Det bør legges vekt på å unngå inngrep i lokalitetene, inkludert midlertidig anleggsområde, anleggsveier mm. Ved anleggsveien gjennom Roslanddalen er det påvist en forekomst av ildsandbie (rødlistet som sårbar, VU) etter at KU for forrige reguleringsplan ble utarbeidet. Koordinat for funnet er (UTM sone 32) N 6538137, E 531672. Det bør gjøres en konkret vurdering av om stedet fortsatt er et mulig levested for arten. I så fall bør arealet reguleres med hensynssone naturmiljø (H560) og med krav om tilrettelegging for ildsandbie med etablering av sandig habitat for reirplasser og ivaretagelse / re-etablering av engarealer med næringsplanen blåknapp. Det antas at tap av egnet habitat for reirplasser (sandige vegkanter og liknende) enkelt kan kompenseres ved å legge på egnede masser. Dette bør gjøres innenfor areal som er ervervet til vegformål for å sikre langsiktighet.

Vi noterer oss at tiltakets virkning på vilt, landskapstilpasning og naturmangfold skal utredes. Vi har ingen innspill bortsett fra de generelle merknadene innledningsvis.

Vardås-Langrønningen

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Vardås i øst og vest mot Langrønningen. Endringene omfatter blant annet en forkorting av Vardåstunnelen. Vardås miljøtunnel er i gjeldende plan 70 m lang.

Vardåstunnelen er en viltpassasje og er regulert med hensynssone bevaring av naturmiljø, H 560_13. Dette omfatter areal inn mot og oppå miljøtunnelen. Arealbruken skal styres av viltets behov med flere tilhørende retningslinjer, blant annet at vegetasjon som avskjermer mot motorvegen skal søkes beholdt. Vardåstunnelen betjener vilttrekket Høymyr-Rosland (107) som har fått middels verdi.

Eksisterende formål veg ligger svært nært en hensynssone bevaring av naturmiljø H560_14 for naturtypelokaliteten Nonsås SV. Dette er en forekomst av rik edelløvsskog med B-verdi (viktig). I vest berører planområdet en naturtypelokalitet med verdi B (Rosland BN00088480, rik edellauvsskog) avmerket som hensynssone H560_15. Det bør legges vekt på å unngå inngrep i lokalitetene, inkludert midlertidig anleggsområde, anleggsveier mm. Hensynssonene naturmiljø med bestemmelser må videreføres i ny plan. I ryddebeltet for ny vei er det gjort funn av ildsandbie (rødlistet som sårbar, VU) etter at KU for forrige reguleringsplan ble utarbeidet. Hvis mulig bør tap av leveområde for ildsandbie kompenseres ved at det etableres reirplasser med sandig habitat og ivaretagelse/re-etablering av engarealer med blåknapp, f.eks. i Roslanddalen (se omtale til planområde Rønholdal bru) dersom dette er et egnet sted.

Fylkesmannen forventer at konsekvenser for endret utforming av Vardåstunnelen for vilt og naturmangfold blir synliggjort i planforslaget.

Langrønningen Dørdal- Sprangfossbrua

Formålet med endringen er å legge til rette for endringer av eksisterende plan fra Langrønningen i øst og Dørdal i vest. Endringene omfatter blant annet kortere brulenge og endret spennindeling for Sprangfossbrua. Sprangfossbrua er i gjeldende plan 90 m lang og 7 m høy. Det skal også ses på forskyvning av lokalveg og sikring av hensynssone for elva.

Ved Dørdal er det registrert en forekomst av ildsandbie (rødlistet som sårbar, VU) i vegkant mellom 67/36 og 67/30, etter at konsekvensutredningen ble ferdigstilt i 2011. Funnstedet ligger innenfor avgrensningen av gjeldende plan. Det bør gjøres en vurdering av om funnstedet kan ha en viktig funksjon for ildsandbie, og hvordan dette eventuelt kan ivaretas gjennom planarbeidet.

Det er en rekke naturtypelokaliteter i planområdet, hvorav noen er vist med hensynssone i gjeldende plan, men ikke alle. Det bør gjøres en ny gjennomgang av disse for å sikre at viktige naturkvaliteter blir ivaretatt så langt det er mulig. Naturtypelokalitet ved Dørdal med «hul eik» med verdi A (Gongeveien, BN00088466) må videreføres i plan. Like utenfor planavgrensningen (i skråning rett sør for 67/40) står ytterligere en hul eik som ikke ble fanget opp i konsekvensutredningen i 2011 (Gongeveien II, BN00091205). Ved Lillejorde er det registrert to forekomster av «hul eik». Det ene (Lillejorde, BN00088463) ligger i veglinjen og er muligens felt i forbindelse med skogrydding av traséen. Dersom treet fortsatt er intakt bør det henlegges i nærheten på areal sikret til vegformål etter felling, i mest mulig hele lengder, for å fortsatt kunne være levested for artsmangfold knyttet til gamle eiketrær – sikret gjennom bruk av hensynssone som bidrar til at treet kan bli liggende permanent på stedet. Den andre forekomsten (Lillejorde N, BN00088482) er utenfor midlertidig anleggsområde i gjeldende plan, og antas å være intakt. Forekomsten bør vises med hensynssone naturmiljø (H560) med bestemmelser som bidrar til langsiktig ivaretagelse – dette mangler i gjeldende plan. Ved Langrønningen er det dokumentert en forekomst av «store, gamle trær»

(Langrønningen, BN00088461) som består av ask og alm. Forekomsten vil bli direkte berørt av veglinjen/skjæring. Dersom trærne er intakte bør de ikke kappes opp og fjernes, men henlegges på egnet sted i nærheten på areal sikret til vegformål. I vest bør hensynssone H560 videreføres for naturtypelokaliteter med A-verdi (Langrønningen N, BN00036382 samt Lauvåsen S, BN00036380).

Gongeelva som Sprangfossbrua vil krysse er en lokalt viktig naturtype (viktig bekkedrag). Vi ser det derfor som positivt at kantsonen til elva avsettes som hensynssone i ny reguleringsplan.

Fylkesmannen forventer at konsekvenser ved endret utforming av brua på vann/vassdrag og naturmangfold synliggjøres i planforslaget.

Med hilsen

Hans Bakke
miljøverndirektør

Anne Karen Haukland
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Vedlegg

Kopi til:

Statens vegvesen, Region sør	Postboks 723 Stoa	4808	ARENDAL
Telemark fylkeskommune	Postboks 2844	3702	SKIEN
Bamble kommune	Postboks 80	3993	LANGESUND

Cowi AS
Postboks 6412 Etterstad

/Avdeling for areal og
transport

Vår dato	15.05.2017
Deres dato	2017-04- 19T00:00:00
Vår referanse	17/05648-2
Deres referanse	
Vår saksbehandler	Fredrik Dale Refling

Svar til området Hydal bru - varsel om oppstart av planendring - langs E18 Rugtvedt -Dørdal. Bamble kommune

Det vises til brev om varsel om oppstart av planendring, datert 19.04.2017, i Bamble kommune.

Automatisk fredete kulturminner

Gjeldende plan inneholder automatisk fredete kulturminner som må overføres til ny reguleringsplan.

Om det viser seg at et automatisk fredet kulturminne ikke kan sikres gjennom planen, må det søkes om dispensasjon fra kulturminneloven. Søknaden utarbeides av fylkeskommunen og oversendes Riksantikvaren for vurdering. For at Riksantikvaren skal ha tid til å behandle søknaden har det regionale kulturminnevernet rett til tre måneders uttalefrist, i medhold av kulturminneloven § 9 andre ledd. Fristen kan om nødvendig forlenges ytterligere. Om Riksantikvaren innvilger en dispensasjon, vil det vanligvis stilles vilkår om en arkeologisk utgravning før planen realiseres. Dette vilkåret skal innarbeides i reguleringsbestemmelsene. Utgifter til en slik utgravning bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10.

For mer informasjon viser vi til våre internettsider (<http://www.telemark.no/Vaare-tjenester/Kulturminner/Raad-og-veiledning/For-kommuner-og-planleggere>) og Riksantikvarens hjemmesider (<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Veiledning/>).

Vi vil også gjøre oppmerksom på meldeplikten etter kulturminneloven § 8 andre ledd. Meldeplikten oppstår når det oppdages automatisk fredete kulturminner som ikke var kjent på forhånd. Bestemmelsen legger et klart ansvar på tiltakshaver om å følge stanse- og meldeplikten. Tiltakshaver skal forsikre seg om at de som utfører arbeidet på stedet er kjent med stanse- og meldeplikten, men det er tiltakshaver selv som står ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades. Telemark fylkeskommune er rette adressat for en eventuell melding. Om det påvises automatisk fredete kulturminner er det Riksantikvaren som avgjør om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det.

Vi anbefaler at meldeplikten innarbeides i fellesbestemmelsene i reguleringsplanen, og at følgende tekst brukes:

Postadresse:	Besøksadresse:	Sentralbord	Foretaksregisteret: 940 192 226
Postboks 2844	Fylkesbakken 10	35 91 70 00	E-post: post@t-fk.no
3702 Skien	3715 SKIEN		www.telemark.no

TELEMARK
fylkeskommune

Om det viser seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne, skal Telemark fylkeskommune kontaktes og arbeidet stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet. Kulturminnemyndighetene avgjør snarest mulig – og senest innen 3 uker – om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det. Fristen kan forlenges når særlige grunner tilsier det (jf. kulturminneloven § 8 andre ledd).

Foreløpig innspill

Det regionale kulturminnevernet har ingen innvendinger mot at reguleringsplanarbeidet igangsettes. Vi vil imidlertid ikke gi endelig uttalelse til reguleringsplanforslaget før forholdet til de automatisk fredete kulturminnene er ivaretatt.

Med vennlig hilsen

Fredrik Dale Refling

Fredrik.Dale.Refling@t-fk.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Postadresse:	Besøksadresse:	Sentralbord	Foretaksregisteret: 940 192 226
Postboks 2844	Fylkesbakken 10	35 91 70 00	E-post: post@t-fk.no
3702 Skien	3715 SKIEN		www.telemark.no

**/Avdeling for areal og
transport**

Vår dato 15.05.2017
Vår referanse 17/05648-2

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Cowi AS		Postboks 6412 Etterstad	

Kopimottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
a-mjelva@online.no			
Bamble kommune		Postboks 80	3993 LANGESUND
er-dahl2@online.no			
Fylkesmannen i Telemark		Postboks 2603	3702 SKIEN
Statens vegvesen Region Sør		Serviceboks 723 Stoa	4808 ARENDAL
steski@frisurf.no			